

Codi: 104700
Crèdits: 6
Caràcter: FORMACIÓ BÀSICA
Matèria: HISTÒRIA
Curs: SEGON
Semestre: PRIMER
Equip docent: Antonio Ontañón & Jesús Ángel Prieto
Hores de dedicació: 150h
Hores lectives: 75h
Hores autònomes: 75h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria és de formació bàsica i de metodologia històrica-teòrica, entenent la història i la noció genealògica com un dispositiu amb els seus mètodes i conceptes propis. L'objectiu general de la matèria és comprendre l'articulació entre processos històrics de l'era contemporània amb pràctiques i objectes culturals de les arts i els dissenys dels segles XIX-XX. En les tres assignatures que componen la matèria, s'abordan coneixements històrics i conceptuals de les arts i els dissenys; es potenciaran les eines conceptuals, historiogràfiques i discursives perquè l'estudiant sàpiga explorar, trobar, llegir i comprendre els fenòmens culturals de l'època contemporània; es promourà la seva capacitat de treball col·lectiu en els processos de discussió a l'aula; se l'introduirà en els fonaments de la recerca i en l'ús adequat de fonts documentals.

Assignatures de la matèria:

HISTÒRIA: REVOLUCIONS I MERCAT

HISTÒRIA: GUERRES I POSTGUERRES

HISTÒRIA: CAPITALISME I ÈPOCA GLOBAL

HISTÒRIA: CAPITALISME I ÈPOCA GLOBAL.

Aquesta assignatura planteja un recorregut pels principals moviments artístics, d'arts plàstiques, els dissenys i les arts aplicades des dels anys 50 fins als 90 amb una especial atenció a les relacions entre les formalitzacions creatives, el context històric i els continguts teòrics. De la relació entre aquest tres nivells sorgeixen les línies fonamentals de comprensió del fenomen creatiu, en el sentit ampli, d'aquest període històric. Es dona una atenció especial a la perspectiva ecosocial.

OBJECTIUS

Introduir-se en el coneixement dels moviments artístics i de disseny a partir de la Guerra Civil espanyola i la 2ª Guerra Mundial. Contextualitzar els fenòmens artístics, de les arts aplicades i del disseny amb els esdeveniments polítics, socials, mediambientals i culturals de l'època. Revisar el discurs jeràrquic i narratiu de la historiografia clàssica. Aplicar una metodologia d'anàlisi dels diferents aspectes conceptuals, ideològics i/o filosòfics que diferencien a cada moviment artístic particular. Analitzar els paràmetres formals de les noves tendències. Conèixer i analitzar exemples d'obres artístiques i de disseny dels períodes esmentats. Propiciar la capacitat crítica de l'alumne davant de les manifestacions artístiques i de disseny. Potenciar la reflexió personal i propiciar que el treball dels alumnes com artistes o dissenyadors sigui més ric i profund. Fomentar la realització de treballs d'investigació fets amb rigor i respectuosos.

COMPETÈNCIES

E01. Analitzar críticament, en el treball propi, les dimensions històriques i genealògiques d'objectes, fenòmens i processos en context, i entendre-ho com a factor clau per traçar línies de futur.

E02. Analitzar i relacionar teories, conceptes i sabers de les diverses àrees de coneixement (socials, científiques, de les arts i dels dissenys).

E03. Llegir, escriure i parlar de forma posicionada i crítica en i des dels entorns de treball de les arts i els dissenys, i emprar aquests recursos com un factor de construcció personal.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

T01. Escoltar activament valorant les aportacions alienes per a la construcció dels propis posicionaments.

T02. Tractar la informació de forma responsable, compromesa i honesta.

T03. Gestionar eficientment el temps i els recursos.

T05. Comunicar i expressar-se eficaçment, tenint en compte el destinatari i el mitjà.

T06. Treballar de forma col·laborativa, multidisciplinària i interdisciplinària.

RESULTATS D'APRENENTATGE

RA1 (E01.4). Reconèixer la dimensió geogràfica i històrica de les arts i els dissenys.

RA2 (E01.5). Expressar en el treball propi consciència d'espècie, de classe i de gènere.

RA3 (E01.6). Identificar les pràctiques culturals del seu context.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

RA4 (E02.11). Buscar noves propostes, arguments i vies de comprensió dels fenòmens artístics i culturals de l'època del capitalisme global.

RA5 (E02.12). Efectuar observacions i anàlisis en el camp de la recerca d'informació bibliogràfica i de casos d'estudi de la història de les arts i els dissenys.

RA6 (E02.13). Reconèixer els factors més rellevants del context contemporani: ecològic, socioeconòmic, tecnocientífic, polític i cultural.

RA7 (E03.13). Participar autònomament en el treball grupal de l'aula en els processos de discussió al voltant de casos d'estudi i textos proporcionats per l'equip docent.

RA8 (E03.14). Integrar la lectura (textual, icònica, etc.) com un hàbit propi de treball.

RESULTATS D'APRENENTATGE TRANSVERSALS

T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.

T01.2. Reconèixer les qualitats del treball dels altres com a font d'aprenentatge.

T02.1. Reconèixer l'ús, límits i diferents aplicacions de dades i documents.

T03.1. Organitzar i gestionar de forma autònoma els temps en els processos d'aprenentatge i en el seu itinerari formatiu en el grau.

T03.2. Gestionar de forma eficient els recursos que estan implicats en els processos d'aprenentatge, tant els que li han estat facilitats com els que de forma autònoma adquireix.

T05.1. Organitzar les idees i transmetre-les amb eficiència i creativitat.

T05.2. Triar el mitjà adequat a cada situació comunicativa.

T06.1. Distribuir els rols en un entorn col·lectiu de treball derivat d'un projecte segons habilitats i disciplines implicades.

T06.2. Treballar de forma horitzontal i creuada en entorns col·laboratius com a font de desenvolupament personal i grupal.

CONTINGUTS

1 Arts visuals i plàstiques:

Visió dels anys cinquanta. Expressionisme abstracte a EEUU.— Informalisme europeu. Tàpies. Dau al Set
Giacometti, Henry Moore. La influència de l'Existencialisme.

Neodadaïsmes a EEUU i Europa.

Art Pop al Regne Unit, EEUU i Espanya. — Walter Benjamin "L'obra d'art a l'època de la seva reproductibilitat tècnica"
"L'artista com a productor"

Coderch, La casa de Tàpies y el moviment modern i l'avanguardia a Espanya als anys 60.

Art d'acció: Fluxus - Beuys- Mendieta- Abramovic

La Internacional Situacionista. Avantguarda i revolució. Maig de 1968.

Minimalisme. Art conceptual. Crítica institucional. Gir lingüístic. Gir fotogràfic.

Louise Bourgeois, Eva Hesse Bacon, cos humà, avantguarda i psicoanàlisi

Posmodernitat i crisi de l'avanguardia. Les polèmiques postmodernes. Lyotard, Habermas, Jameson. Arquitectures.

Neoexpresionisme. L'activisme polític postmodern. L'art feminista.

Art relacional. Bourriaud. Tiravanija. Art contextual.

2 Arts aplicades i disseny. Ecologia i societat:

Funció de l'art: revisió. Els tres camins. Disseny, arts aplicades, arts plàstiques. Guerra freda i el síndrome del suïcidi d'espècie

Ulm: HfG Escola Superior de Disseny. Dieter Rams. Del 2CV al Cadillac passant pel Escarbat. Del capitalisme de producció al capitalisme de consum: "Good design is good business".

La ceràmica: Llorens Artigas. Mirò, Picasso i Voukos. Gutte form i Bel design. Kenji Ekuan. Kenneth Grange. Terence Conran. Disseny industrial versus artesania: nous materials, nous usos.

Nova joieria: entre el disseny i l'art. Manuel Capdevila. Reiling, Calder, Lurçat, Pomodoro. El medi és el missatge. El medi és el missatge. L'aldea global.

Panton, Colombo, Castiglioni, Aarnio, Glaser. La contracultura: la imaginació al poder, o fes l'amor i no la guerra. El retorn a l'artesania i l'art popular. La ceràmica, el tapis, la joieria.

Grau Garriga, Abakanowicz, Pere Noguera. Els límits del creixement. Contaminació i pol·lució. *Punk i no future*. Thatcher i Reagan. Nuclear no gràcies.

El postmodernisme. Venturi, Mendini, Sottsass, Branzi, Mariscal, Kuramata. Ron Arad. Frogdesign. Starck.

La SIDA. La caiguda del mur de Berlín. Joieria europea contemporània: una exposició a Barcelona. Amorós i Toubes.

Rio 92. L'agenda 21. La veritat incòmoda. De Kyoto a París 21. Funció de l'art: artesans del medi ambient.

METODOLOGIA

El semestre està dividit en dues parts iguals de 9 setmanes de duració, on l'alumne rebrà els continguts 1 i 2 successivament, en sessions de quatre hores. La metodologia d'aquesta assignatura, donades les característiques abans esmentades, es basa a parts iguals entre les classes dirigides pel professor i les lectures i recerques que els estudiants han de fer i han d'exposar a la classe, excepte en les sessions conjuntes amb els dos grups junts i amb la presència dels dos professors

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 52,5h (35%)

Hores activitats supervisades: 15h (10%)

Hores aprenentatge autònom: 75h (50%)

Hores activitats d'avaluació: 7,5h (5%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.

Descripció: La classe de quatre hores es dividirà en dos parts, la primera amb una exposició dirigida pel professor, i una segona part basada en el debat, tant a partir de continguts donats per material escrit i/o audiovisual, com de les presentacions autònomes responsabilitat dels alumnes.

Resultats d'aprenentatge:

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió y posada en comú de continguts.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne. Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Descripció: Els treballs es portaran a terme de manera personal i/o en grup, i es presentaran a la classe. Es realitzarà un seguiment directe dels processos de treball per tal de conèixer el nivell assolit per l'alumnat i poder incidir en aquells que tinguin més dificultats.

Resultats d'aprenentatge:

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball teòric autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Jerarquització de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, argumentació, crítica i debat.

Descripció: L'alumnat realitzarà els treballs encarregats amb els recursos proposats i aquells que ells mateixos trobin:

Recerca i recopilació d'informació, reflexió, anàlisi, etc.

Resultats d'aprenentatge:

Activitat d'avaluació:

Participació i actitud col·laborativa a classe. Presentació de les activitats demanades (recensions, presentacions, examen)

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i crítica, individual o en grup, de les diferents activitats.

Resultats d'aprenentatge:

SISTEMA D'AVALUACIÓ

La nota final serà el resultat de la ponderació explicada en el apartat "Activitats d'avaluació i criteris d'avaluació parcials"

SISTEMA D'AVALUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA

Avaluació continua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (30%)

Avaluació continua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (60%)

Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (10%)

ACTIVITATS D'AVUACIÓ I CRITERIS D'AVUACIÓ PARCIALS

L'assistència a classe és obligatòria. Més d'un 20% de faltes suposarà una baixada molt forta de la nota final. Es valorarà d'una manera molt clara la participació activa a les activitats plantejades a la classe en forma de debats o breus exposicions orals. També es farà un examen que servirà de resum dels continguts fonamentals. D'altra banda els treballs escrits consten d'una recensió de texts a partir de la bibliografia facilitada per els professors, així com la realització d'un altre escrit sobre el contingut de les sessions conjuntes que es plantegin. Tots aquests treballs han de estar aprovats. En el cas que es suspengui l'examen hi haurà una darrera oportunitat, una recuperació durant la setmana de tancament. El mateix cas serà per als treballs suspesos. En conclusió es tindrà en compte per a l'avaluació els següents elements: - Assistència a classe amb participació activa, plantejament d'iniciatives, diàleg constructiu 15% de la nota. Examen. El seu contingut es fa a partir d'un resum dels temes tractats a classe. La idea fonamental és que els estudiants facin seu un senzill mapa dels principals conceptes, el seu ordre i la seva relació i que al mateix temps tinguin una visió crítica d'aquest mapa. 40% de la nota final-Treballs escrits sobre les activitats conjuntes, un 20%., -La recensió de texts o treball escrit a partir d'una llista de temes facilitada pel professor 25% de la nota final.

En el cas de la part d'art, la llista de temes per escollir serà la següent: (cada dia haurà presentació de treballs del estudiants a partir d'un calendari. El lliurament definitiu del treball es pot fer en aquest moment o al final de les 9 sessions. Joan Brossa, poeta i artista conceptual. A. Sekula, fotògraf. R. Frank, fotògraf. R. Crumb, dibuixant de còmics. J. Cage músic i artista conceptual. Twombly, pintor abstracte. L. Golub pintor figuratiu. M. Broodthaers, crítica institucional. L. Weiner, artista conceptual. G. Richter, pintor figuratiu i abstracte. B. Nauman, escultor /vídeo. Yoko Ono, performances. V. Acconci, performances. G. Matta Clark, antiarquitecte. N. Spero, arte feminista. A. Mendieta, performances. J. Koons, escultor. C. Sherman, fotògrafa. M. Rosler fotomuntatge feminista. M. Barceló, pintor figuratiu. D. Hirt escultor instal·lacions. Grup Material, accions antisida. Wodizko, projeccions imatges. R. Serra, escultor. Félix González-Torres, instal·lacions sobre la sida. Núria Güell, instal·lacions art polític. Marlen Dumas, pintora. Paul McCarthy, instal·lacions abjecció. W. Kentridge, pel·lícules d'animació. Bill Viola, instal·lacions de vídeo. Jeff Wall, fotografia grans dimensions. Th. Hirschhorn, instal·lacions. Tacita Dean, fotografia. Grup de treball, conceptual català, Antoni Muntadas, foto vídeo polític. Francesc Abad, conceptual polític, Miralda, instal·lacions gastroartístiques. El Víbora, còmic underground. Ocaña, gènere i kitsch. Paula Rego, pintora figurativa. Domènec, art, arquitectura i utopies.

BIBLIOGRAFIA

Art i Història

- BENJAMIN, W. *Obras. Libro 1*. Madrid: Abada Editores, 2008, Vol. 2.
BÜRGER, P. *Teoría de la vanguardia*. Barcelona: Ediciones Península, 1987.
DE MICHELI, M. *Las vanguardias artísticas del siglo XX*. Madrid: Alianza, 1979.
DEBORD, G. *La sociedad del espectáculo*. Valencia: Pre-Textos, 2003.
FOSTER, H. et al. *Art since 1900*. London: Thames & Hudson, 2005.
GUASCH, A.M. *El arte último del s. XX. Del posminimalismo a lo multicultural*, Madrid, Alianza editorial, 2005
HOBSBAWN, E. *Historia del siglo XX*. Barcelona: Crítica, 1997.
JAMESON, F. *El posmodernismo o la lógica cultural del capitalismo tardío*, Paidós, Barcelona, 1992
MARZO, J. L.; MAYAYO, P. *Arte en España (1939-2015) Ideas, práctica, políticas*. Madrid: Cátedra, 2015.
RAMIREZ, J. A. *Arte y arquitectura en la época del capitalismo triunfante*. Madrid: Visor, 1992.
STANGOS, N. *Conceptos de arte moderno*. Madrid: Alianza, 1988.
Teoria general i ecosociologia
CRUZ, M. *Filosofía contemporánea*. Madrid: Taurus, 2002.
FOLCH, R. *La quimera de créixer*. Barcelona: La Magrana, 2011.
HEINICH, N. *El paradigma del arte contemporáneo*. Madrid: Casimiro Libros, 201
SENNETT, R. *El Artesano*. Barcelona: Anagrama, (2008) 2009.
SHINER, L. *La invención del arte. Una historia cultural*. Barcelona: Paidós, (2001) 2010.

Disseny

- BAYLEY, S. *Guía Conran del diseño*. Madrid: Alianza, 1996.
DORMER, P. *El diseño desde 1945*. Barcelona: Destino, 1993.
ONTAÑÓN, A. (ed.). *Altres mirades sobre el disseny*. Barcelona: Escola Massana, 2004.
TORRENT, R.; MARIN, J. M. *Historia del diseño industrial*. Madrid: Manuales Arte

Càtedra, 2005.

Arts Aplicades

DORMER, P. *The new ceramics : trends traditions*. London: Thames and Hudson, 1996.

DORMER, P.; TURNER, R. *La Nueva joyería: diseños actuales y nuevas tendencias*. Barcelona: Blume, , 1986.

GASPAR, M. (ed.). *El laboratori de la joieria 1940-1990*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura, 2007.

ONTAÑÓN, A.; PRIETO, J. A. (ed.). *Altres mirades sobre l'artesanía*. Barcelona: Escola Massana, 2009

PROGRAMACIÓ

L'assignatura es desplega setmanalment durant 18 setmanes, és a dir, sessió per setmana. Amb la particularitat de que contempla dos blocs de continguts, temporalment equivalents: arts visuals i plàstiques // arts aplicades i disseny.

ARTS VISUALS I PLÀSTIQUES (9 setmanes: 8 sessions, 1 sessió examen i tancament)

Sessió 1

1.- Presentació del curs. Visió dels anys 50. Expressionisme abstracte a EEUU. Informalisme europeu. Tàpies. Dau al Set. Escultura: Giacometti, Henry Moore. La influència de l'Existencialisme
RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8,

Sessió 2

2.- Neodadaïsmes a EEUU i Europa Arquitectures: Coderch, La casa de Tàpies y el moviment modern als anys 60.
RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8.

Sessió 3

3.- Art Pop al Regne Unit, EEUU i Espanya. Walter Benjamin "L'obra d'art a l'època de la seva reproductibilitat tècnica" i "L'artista com a productor" RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8,

Sessió 4

4.- Art d'acció: Fluxus - Beuys- Mendieta Abramovic.
RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8.

Sessió 5

5.- La Internacional Situacionista. Avantguarda i revolució. Maig de 1968. Minimalisme. Art conceptual. Crítica institucional. Gir lingüístic. Gir fotogràfic
RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8.

Sessió 6

6.- Louise Bourgeois, Bacon, cos humà, avantguarda i psicoanàlisi.
RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8,

Sessió 7

7.- Posmodernitat i crisi de l'avantguarda. Les polèmiques postmodernes. Lyotard, Habermas, Jameson. Arquitectures. Neoexpressionisme. L'activisme polític postmodern. L'art feminista RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8,

Sessió 8

8.-- Art relacional. Bourriaud. Tiravanija. Art contextual. Examen i lliurament de l'últim treball. Discussió i valoració a classe dels diferents aspectes del curs. Tancament.

Sessió 9

Sessió final: Examen i tancament de l'assignatura.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

ARTS APLICADES I DISSENY (9 setmanes: 8 sessions, 1 sessió examen i tancament).

Sessió 9.– Funció de l'art: revisió. Els tres camins. Disseny, arts aplicades, arts plàstiques. Guerra freda i el síndrome del suïcida d'espècie.

RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8,

Sessió 10.– Ulm: HfG Escola Superior de Disseny. Dieter Rams. Del 2CV al Cadillac passant pel Escarbat. Del capitalisme de producció al capitalisme de consum: "Good design is good business".

RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8,

Sessió 11.– La ceràmica: Llorens Artigas. Mirò, Picasso i Voukos. Gutte form i Bel design. Kenji Ekuan. Kenneth Grange. Terence Conran. Disseny industrial versus artesanía: nous materials, nous usos.

RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8,

Sessió 12.– Nova joieria: entre el disseny i l'art. Manuel Capdevila. Reiling, Calder, Lurçat, Pomodoro. El medi és el missatge. El medi és el massatge. L'aldea global.

RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8,

Sessió 13.– Panton, Colombo, Castiglioni, Aarnio, Glaser. La contracultura: la imaginació al poder, o fes l'amor i no la guerra. El retorn a l'artesanía i l'art popular. La ceràmica, el tapis, la joieria.

RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8,

Sessió 14.– Grau Garriga, Abakanowicz, Pere Noguera. Els límits del creixement. Contaminació i pol·lució. *Punk i no future*. Thatcher i Reagan. Nuclear no gràcies.

RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8,

Sessió 15.– El postmodernisme. Venturi, Mendini, Sottsass, Branzi, Mariscal, Kuramata. Ron Arad. Frogdesign. Starck.

RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8,

Sessió 16.– La SIDA. La caiguda del mur de Berlín. Joieria europea contemporània: una exposició a Barcelona. Amorós i Toubes.

RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8,

Sessió 17.– Rio 92. L'agenda 21. La veritat incòmoda. De Kyoto a París 21. Funció de l'art: artesans del medi ambient.

RA1, RA2, RA3, RA4, RA6, RA7, RA8,

Sessió 18.– Sessió final: Examen i tancament de l'assignatura.